

Euroopa Liidu ja Eesti sotsiaalpoliitika diskursus

Merit Palmiste (RiTo 4), Karjaküla Sotsiaalkeskuse juhataja, Tallinna Pedagoogikaülikooli magistrant

Eesti sotsiaalpoliitilised dokumendid teadvustavad ja täpsustavad Euroopa Liidu üldisi eemärke. Eesti on riigi tasandil teadvustanud liidu tervikliku sotsiaalpoliitilise diskursuse olemuse, kuid pole seda veel kõigil tasandil omaks võtnud.

1995. aastal sõlmitud Euroopa lepinguga assotsiatsiooni loomise kohta Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning Eesti Vabariigi vahel (RT II 1995, 22, 120) võttis Eesti riik endale kohustuse rakendada abinõusid võtmaks üle Euroopa Liidu (EL) *acquis communautaire*'i põhimõtted. Eesti riigiametnikud on juba aastaid harmoneerinud Eesti seadusandlust EL-i põhimõtetega. Lõplik otsus on küll rahva teha ... Kuid nii või teisiti on Eesti riigi tulevik seotud Euroopa kultuuriruumiga, võimalik, et ka EL-iga kui institutsiooniga. Seadusandluse harmoneerimine pole pelk juriidiliste dokumentide ümberkirjutamine. Tagamaks Eesti huvisid arvestavat tegevust liitumisel, on vaja teavet euroopalike, ka EL-i põhimõtete ja väärtuste kohta, neid teadvustada ja tunda. Kas ka tunnustada, on omaette küsimus.

Poliitikate väljatöötamisel on oluline kavandada poliitika kui tegevuskava üldine põhihoiak, suundumus, väärtuspaik. Selleks tuleb kujundada (või üle võtta) asjadest rääkimise viis, arusaam, mõistesüsteem – diskursus. Riikide arusaam sotsiaalpoliitikast ei saa olla samane. EL-i kuuluvate riikide sotsiaalpoliitika on arenenud aastakümnete jooksul ning läbinud mitu etappi. Praeguse sotsiaalpoliitika diskursus võib olla "unustanud" ühenduse varasemad sotsiaalpoliitilised aspektid. Eesti kui kandidaatriik peab aga arvestama kogu ühenduse sotsiaalpoliitilise *acquis*'ga. Eestis kui üleminekuriigis võib olla ka selliseid sotsiaalpoliitilisi abinõusid vajavaid valdkondi, millega EL-i liikmesriigid pole kokku puutunud.

Mida mõistame EL-i sotsiaalpoliitika all?

Euroopa Ühenduse loomisest alates on vaieldud selle üle, kas liidu ühine sotsiaalpoliitika on vajalik, millises ulatuses peaks liit sekkuma liikmesriikide sotsiaalpoliitikasse ning milline on üldse liidu iseseisva sotsiaalpoliitika roll.

Liidu ühise sotsiaalpoliitika ulatuse piiritleb Maastrichti lepingus diskursusesse lisatud subsidiaarsusprintsip (artikkel 3b). Selle järgi kujundab iga liikmesriik ise oma poliitika nendes alavaldkondades, kus võimalik, ning liit sekkub üksnes siis, kui on õigustatud terviklikum koordineerimine. Samas on EL-i sotsiaalpoliitika midagi laiemapõhjalist kui ainult liikmesriikide algatused või liidu aluslepingud. Liidu sotsiaalpoliitikat tuleb mõista kui mitme pidevalt muutuva ja areneva teguri summat. EL-i sotsiaalpoliitika diskursus hõlmab peale eelnimetatu ka liidu sotsiaalpoliitilise retoorika jm sotsiaalpoliitika soovituslikku vaatenurka piiritlevad kategooriad.

Euroopa Komisjon on määranud ühenduse sotsiaalpoliitika õigusliku ulatuse ja sisu dokumendis "Ühenduse sotsiaalpoliitika" (*Community Social Policy. Current Status 1. January 1996. European Commission*). Dokument tugineb järgmistele aktidele: Rooma leping, ühtne

Euroopa akt, sotsiaalpoliitika protokoll ja kokkulepe, ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste harta, Euroopa sotsiaalpoliitika roheline ja valge raamat. Mainitud dokumendid on mõjutanud eri etappidel sotsiaalpoliitika diskursuse kujunemist.

Eesti sotsiaalpoliitika EL-i mõjusfääris

Eesti soov liituda EL-iga on kindlasti mõjutanud mitme sektori arengut, sh sotsiaalpoliitikat. Väidan, et kujundatavat Eesti sotsiaalpoliitikat on mõjutanud msg aspektid, üks oluline mõjutegur on liitumisvõimalus EL-iga.

Pärast 1995. aastal sõlmitud assotsiatsioonilepingut asus Eesti tegema ettevalmistusi seadusandluse harmoneerimiseks EL-i *acquis communautaire*'iga. Vastuseks "Valgele raamatule. Assotsieerunud Kesk- ja Ida-Euroopa riikide ettevalmistamine integreerumiseks Euroopa Liidu siseturgu" (edaspidi valge raamat) koostati 1996. aastal Vabariigi Valitsuse tegevuskava Eesti integreerimiseks EL-i (tuntud ka kui sinine raamat). Ka järgmiste aastate tegevuskavad toetuvad valge raamatu struktuurile.

Uurimuse "Eesti sotsiaalpoliitilise diskursuse kujunemise aspekte EL-iga liitumise valguses" teema oli EL-i sotsiaalpoliitika diskursuse ulatus Eesti sotsiaalpoliitilisi suundumusi käsitlevais dokumentides. Uuriti, mida kujutab endast EL-i sotsiaalpoliitika ning millist mõistesüsteemi hõlmab liidu sotsiaalpoliitika diskursus. Uurimustöö teine eesmärk oli võrrelda Eesti sotsiaalpoliitiliste dokumentide sisu muutumist. Hüpoteesi järgi on Eesti sotsiaalpoliitikat käsitlevad ametlikud dokumendid ajavahemikus 1996–1999 lähenenud Euroopa sotsiaalpoliitilisele mõistesüsteemile ehk diskursusele.

Vastuse saamiseks kasutati nii EL-i ja Eesti Vabariigi sotsiaalpoliitilisi suundumusi käsitlevate dokumentide kontentanalüüsi kui ka diskursuse analüüsi.

Dokumente analüüsiti kahel tasandil: EL-i *acquis communautaire*'ist tulenevad kohustuslikud tegevusjuhised, mis määravad liidu sotsiaalpoliitika õigusliku ulatuse, ning soovitusliku iseloomuga üldisi sotsiaalpoliitilisi arengusuundumusi määravad dokumendid.

Subsidiarsusprintsibiist tulenevalt hõlmab ühenduse sotsiaalpoliitika eri ulatusega volituste piires mitut valdkonda. Valge raamat piiritleb järgmised ühisvaldkonnad: meestele ja naistele võrdsete võimaluste tagamine, sotsiaalkindlustuskavade koordineerimine, töötervishoiu ja -ohutuse alane tegevus ning mõningate tööõiguse sätete kooskõlastamine. Peale nende hõlmab EL-i sotsiaalpoliitika ka sotsiaalkaitse ning tööhõivepoliitika valdkonda, mis on lisandunud liidu sotsiaalpoliitika diskursusesse liidu arenguloo pikkust arvestades suhteliselt hilja.

Siinkohal on huvitav välja tuua EL-i ja Eesti sotsiaalpoliitiliste valdkondade esindatuse pingeriida uuritavais dokumentides (vt tabelit).

Tabel. EL-i ja Eesti sotsiaalpoliitiliste valdkondade pingerida EL-i sotsiaalpoliitika valges raamatus ja Eesti arengukavades

EL-i sotsiaalpoliitika valge raamat	Eesti arengukavad
Tööhõivepoliitika	töötervishoid ja -ohutus
Sotsiaalkaitse	sotsiaalkindlustus
Võrdõiguslikkuse printsiip	tööhõive
Tööõigus	tööõigus
Sotsiaalkindlustus	sotsiaalkaitse
Töötervishoid ja -ohutus	võrdõiguslikkuse printsiip

Võrreldes kategooriate esinemissageduse alusel koostatud pingeridu, tundub, et mainitud sotsiaalpoliitilisi valdkondi hinnatakse väga erinevalt. EL-i sotsiaalpoliitika esiklapsed – töötervishoid ja sotsiaalkindlustus – ei ole juba ammu Euroopa sotsiaalpoliitika diskursuse tähelepanu keskpunktis. Eestis seevastu on just need valdkonnad esimesed, mille harmoneerimise vajadust tähtsustatakse. Tundub, et sotsiaalkaitset ja võrdõiguslikkust peetakse Eestis riigisisesteks valdkondadeks, need on nn pehmed alad. EL-i sotsiaalpoliitika diskursuses on nad seevastu saavutanud viimasel kümnendil "kuuma" teema staatuse. Tõstaksin esile nn nihketooria, mille järgi ühiskonnad on eri arengujärgkudes ning seetõttu erinevad ka väärtushinnangud. Väärtuste lõplik samastumine on ebatõenäoline, ning ma arvan, et see pole ka vajalik.

Võrdõiguslikkuse printsiip

Võrdsed võimalused on üks EL-i põhiõigusi ning seda valdkonda tuleks käsitleda ühenduse sotsiaalpoliitika ühtses kontekstis. Meeste ja naiste võrdsete võimaluste printsiip on esindatud Rooma lepingu (Euroopa Ühenduse asutamislepingu) artiklis 6 (diskrimineerimine) ja artiklis 119 (võrdne palk). Ühenduse õigus näeb ette võrdõiguslikkuse printsiibi kohaldamist majandus-, sotsiaal- ja kultuurisfääris. Pärast Rooma lepingu jõustumist on sotsiaalpoliitika alavaldkondades vastu võetud mitu võrdõiguslikkust käsitlevat õigusakti. Seega tuleb kõikides teistes sotsiaalpoliitika valdkondades arvestada võrdse kohtlemise põhimõtet, mis laieneb nii sotsiaalkindlustusele, tööga seotud küsimustele, puudega inimeste kaitsele jm sotsiaalpoliitika valdkondadele. Veelgi rohkem on soovitusliku iseloomuga võrdõiguslikkuse temaatikat käsitlevaid õigusakte jm dokumente vastu võtnud Euroopa Komisjon, neil on ehk veelgi suurem roll sotsiaalpoliitika diskursuse kujunemisel.

Amsterdami lepingu jõustumisega muutus olulisemaks ka võrdõiguslikkuse valdkond liidu tasandil. Leping määrab, et naiste ja meeste võrdõiguslikkusest saab kogu EL-i töö üks aluspõhimõtteid ning seda kohaldatakse kõigis koostöövaldkondades. Võrdsuse saavutamiseks tööturul võib kasutada positiivset diskrimineerimist, s.t eriõiguste kehtestamist töökohal vähemuses olevale sugupoolele.

Võrdõiguslikkuse printsiip on liidu aluspõhimõtteid, seetõttu on ka mõistetav, et valges raamatus on sellega seotud mõistekategooriaid suhteliselt palju (41). Seevastu 1996. aastal koostatud Eesti tegevuskavas pole ühtegi võrdsust kajastavat mõistekategooriat. 1996. aastal loodi sotsiaalministeeriumis siiani Eestis ainus võrdõiguslikkusega tegelev institutsioon – võrdõiguslikkuse büroo. Sellest alates on võrdõiguslikkuse teema tekitanud Eestis laiemat kõlapinda. Valitsuse 1999. aasta tegevuskavas on võrdõiguslikkust käsitlevaid mõistekategooriaid juba 22.

Sotsiaalpoliitika valge raamat näeb ette, et võrdõiguslikkuse printsiipi tuleb järgida 40 korral, Eesti arengukavad kokku üksnes kahel korral, võrdsete võimaluste tagamise põhimõtte puhul. Sellest võib järeldada, et Eesti arengukavad ei ole veel täiel määral teadvustanud võrdõiguslikkuse põhimõtet.

EL-i soolise võrdõiguslikkuse kontseptsioon on Eesti jaoks uuemaid teemasid.

Sotsiaalkindlustus

Sotsiaalkindlustussüsteemid on EL-i liikmesriikides erinevad ega põhine ühel mudelil. Iga süsteem peegeldab riigi ajalugu, traditsioone ja kultuuritausta. Seega pole võimalik ega vajalik neid süsteeme ühtlustada. Küll on osutunud vajalikuks sotsiaalkindlustusskeemide koordineerimine liikmesriikide vahel.

Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine muutus Euroopa Ühendusele tähtsaks 1958. aastal Rooma lepingus sätestatud tööjõu vaba liikumise põhimõtte tõttu. Ühenduse piires liikuvate töötajate sotsiaalse kaitse tagamiseks pidi sotsiaalkindlustuse põhimõtted kooskõlastama. Samas annab EL vaid koordinatsiooniseadusandluse, mis ei määra täpseid summasid ega määrasid. Valge raamatu järgi toimub kooskõlastamine kõigis sotsiaalkindlustuse valdkondades, mis hõlmavad haigust ja emadust, invaliidsust, vanadus- ja toitjakaotuspensionit, tööõnnetusi ja kutsehaigusi, töötü abiraha ja peretoetusi.

Sotsiaalkindlustusalaseid mõistekategooriaid on valges raamatus 35, Eesti tegevuskavades vastavalt 20 ja 25. Sotsiaalkindlustuse valdkond on tööjõu vaba liikumise põhimõtte tõttu seotud tihedalt siseturu toimimise tagamisega ning on seetõttu valge raamatu järgi esimesi tegevussamme, mille kandidaatriigid peavad omaks võtma. Seetõttu on ka mõistetav, miks sotsiaalkindlustuse valdkonna mõistekategooriad on Eesti tegevuskavades suhteliselt hästi esindatud. Valdkond ei ole kolme aasta jooksul märgatavalt tähtsamaks muutunud. Enamik kategooriaid on tugevasti seotud sotsiaalkindlustusskeemide koordineerimisega liikmesriikide vahel (27 indikaatorit), nimetatud on ka mitmeid hüvitetüüpe (haigus- ja invaliidsushüvitised, tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised, vanadus-, toitjakaotus- ja töötushüvitised, peretoetused). Sotsiaalkindlustuse valdkonna korralduslik pool on aga rangelt liikmesriikide siseküsimus.

Sotsiaalkindlustus on omakorda valdkond, kus valge raamat annab juhiseid vähemal määral (24 indikaatorit). Seevastu Eesti arengukava kajastab valdkonda 50 indikaatori piires, enamik neist on seotud sotsiaalkindlustuse koordinatsioonimehhanismi rakendamisega. Diskursiivse

praktika uued mõisted on sotsiaalpoliitika valge raamatu määratletud kaks täiendavat hüvitusliiki: haridushüvited ja hüvited pikaajalist hooldust vajavaile isikuile.

Sotsiaalkaitse

Sotsiaalkaitse valdkond on liidus kehtiva subsidiaarsusprintsipi kohaselt liikmesriikide pädevuses. Mitme liikmesriigi raske sotsiaalse olukorra tõttu on liit avaldanud arvamust, et sedavõrd tähtsa valdkonna puhul, nagu seda on inimeste sotsiaalne kaitse, tuleks rakendada abinõusid ka liidu tasandil. Seetõttu esineb liidu tasandil järjest enam mitmes mittesiduvast programmilises ja soovitusliku iseloomuga dokumendis sotsiaalse kaitse meetmetega seotud mõistekategooriaid.

Sotsiaalkaitse valdkonnaga tegelemiseks liidu tasandil pole liidu aluslepingutes õiguslikku alust kindlaks määratud, seetõttu ei ole ka sotsiaalkaitse valdkonna mõistekategooriaid valges raamatus ja Eesti 1996. aasta tegevuskavas. 1999. aasta tegevuskavas neid juba esineb (5).

Sotsiaalpoliitika valge raamat mainib 70 sotsiaalkaitse valdkonnaga seonduvat indikaatorit, mida liidu liikmesriigid võiksid arvestada. Sotsiaalpoliitika valge raamat peab suhteliselt oluliseks kõiki sotsiaalse kaitsega seotud valdkondi: puuetega inimeste, vanurite ning laste ja perekondade sotsiaalset kaitset. Eesti arengukavadest käsitleb sotsiaalset kaitset vaid sotsiaalkindlustuse ja hoolekande arengukava, keskendudes ka vajadusele võidelda sotsiaalse tõrjutusega ning arendada avahoolduse valdkonda. Töössektori ja töötervishoiu arengukavad sotsiaalse kaitsega seonduvaid mõisteid ei käsitle. Uurimusest võib järeldada, et Eesti mõistab ja tunnustab liidu laiemat sotsiaalpoliitilist diskursust, sest liitumise kontekstis pööratakse tähelepanu ka sotsiaalkaitse valdkonnale.

Töötervishoid ja tööohutus

Nagu sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise vajadus, ilmus ka tööohutuse ja töötervishoiu teema ühenduse õigusesse seoses töötajate vaba liikumise põhimõttega. Tööohutuse ja töötervishoiu alaste miinimumnormide kehtestamine on olnud ühenduse pikaajalisemaid põhimõtteid, mille taustaks on võrdsete konkurentsitingimuste tagamine. Sellega välditakse olukordi, kus ühel riigil on madalamate tööohutusnõuete tõttu konkurentsieeliseid.

Töötervishoiualased õigusaktid on vastu võetud viimase kolmekümne aasta jooksul. Oluline on märkida, et selle valdkonna kiirem areng on toimunud pärast ühtse Euroopa akti vastuvõtmist. Algselt pms majandusliiduna toimunud ühendus hakkas oluliseks pidama töötingimusi, et kiire majanduskasvu taustal mitte jätta tähelepanuta inimlikke väärtusi. Kui varasem diskursus kajastas valdkonna meetmete harmoneerimisega seonduvat, siis pärast ühtse Euroopa akti jõustumist räägitakse juba miinimumnõuete defineerimisest (Community Social Policy... 1996, 132).

Töötervishoiu ja tööohutuse alaseid mõistekategooriaid on valges raamatus nimetatud 41 korda, Eesti mõlemas tegevuskavas 11 korda. Märkimist väärib, et valge raamat näeb ette ka

ennetustegevuse vajaduse töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas, Eesti tegevuskavad seda indikaatorit ei kajasta. See ei pruugi aga tähendada, et Eesti ei pea oluliseks ennetustegevust. Kaugeleulatuvate järelduste tegemiseks on vaja võrrelda ka teiste tasandite dokumente.

Töötervishoiu ja tööohutuse valdkonna suundumusi piiritleb sotsiaalpoliitika valge raamat 15 korda, Eesti arengukavad teevad seda kokku 79 korda. Kui sotsiaalpoliitika valge raamat nimetab pms üldisi valdkonna arendamise meetmeid (7 indikaatorit), siis Eesti arengukavad pööravad tähelepanu ka ennetustegevusele (kokku 5 indikaatorit), töökeskkonnale ja töötingimustele (kokku 24 indikaatorit) ning ohuteguritele ja tööõnnetustele (kokku 8 indikaatorit).

Töötervishoiu ja tööohutuse valdkond on Eesti dokumentides esindatud suhteliselt heal tasemel. Eesti on koostanud mitu spetsiifilist selle valdkonna arendamisega seotud strateegilist dokumenti (töötervishoiu poliitika, töötervishoiuprogramm aastani 2000), mis arvestab täiel määral EL-i sotsiaalpoliitilist diskursust.

Tööõigus

Tööõigus on EL-i sotsiaalpoliitika tähtsamaid osi, sest ühenduse sotsiaalpoliitilised meetmed said alguse just tööõiguse valdkonnast. EL loodi majandusliiduna, tema eesmärk oli majandust arendades tagada tasakaalustatum tulevik. Majandusliidus oli oluline ka töösuhete sotsiaalne pool. Esimesed sotsiaalpoliitilised abinõud olidki seotud töötajate sotsiaalse kaitsega. Tööjõu vaba liikumise põhimõtte ning riikide erineva arengutempo tõttu tekkis vajadus ühtlustada liikmesriikide tööseadusandlust ja selle normatiive.

EL-i valge raamat peab tööõigust oluliseks valdkonnaks (22 mõistekategooriat). Eesti tegevuskavades on sellealaseid mõistekategooriaid tunduvalt vähem (vastavalt 2 ja 6 korda). Äärmiselt vähe on neid Eesti 1996. aasta tegevuskavas, seal ei ole tööõiguse peatükki. 1999. aasta tegevuskavas on juba tööõiguse valdkonna alapeatükk ning selle mõistekategooriaid (6), suuremat tähelepanu pööratakse töötajate kutsealase koolituse vajadusele.

Valge raamat mainib tööõiguse osas ka kaht uuemat EL-i sotsiaalpoliitika diskursuse mõistekategooriat – tööaja korraldamist ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamist. Need kategooriad on tõusnud liidu tasandil oluliseks perekondlike struktuuride ja tööelu muutumise ning uute töövormide tekke tõttu. Nende lahendamine seisab ees kõigil arenenud riikidel. Valge raamat pöörab suurt rõhku ka töötajate informeerimisele ja nendega konsulteerimisele, – samuti uus tähtis põhimõte liidu tasandil. Eesti tegevuskavad neid kategooriaid veel ei kajasta.

Sotsiaalpoliitika valge raamat mainib tööõigusalaseid soovitusi 34 korda, Eesti arengukavad 18 korda. Eesti arengukavades on tööõigusalaseid tegevusi nimetatud eelkõige kutsealase koolituse puhul. Viimasel aastakümnel Euroopa sotsiaalpoliitika keskmisse tõusnud tööaja korraldamine, väikese ja keskmise suurusega ettevõtete tegevuse soodustamine ning töötajate informeerimine ja nendega konsulteerimine Eesti arengukavades ei kajastu.

Tööhõivepoliitika

Aastakümnete pikkuse arenguloo jooksul on tööõiguse roll laienenud. Kui ühenduse loomispäevil oli tööõiguse osaks ainult töötajate sotsiaalne kaitse, siis tänapäeval on liidu tööõiguse üks alavaldkondi ka tööhõive arendamine, töökohtade loomine ja tööpuuduse vastu võitlemine. Oluliseks sammuks tööhõive arendamisel liidu tasandil on Amsterdami lepingusse lisatud tööhõive peatükk. Üha suurenev töötute hulk on sundinud liitu pöörama rohkem tähelepanu tööturuprobleemistikule. Leping sätestab liikmesriikide koordineeritud tegevuse tööhõive küsimustes: artikkel 109n sätestab, et liikmesriigid ja ühendus püüavad välja arendada kooskõlastatud tööhõivestrateegia, eelkõige edendada kvalifitseeritud, koolitatud ja kohanemisvõimelist tööjõudu, ning majanduse muutustele reageerivaid tööturge.

Kuna valge raamatu koostamisel ei kuulunud tööhõivevaldkond liidu kompetentsi, ei esine seal ka selle mõistekategooriaid. Tööhõivepoliitika valdkonda käsitlevaid mõistekategooriaid on tunduvalt rohkem Eesti tegevuskavades. Uurimusest nähtub, et Eesti tegevuskava peab eriti oluliseks tööhõive arendamist ja üldist tööturu kujundamist. Tähelepanu pööratakse ka tööpuuduse problemaatikale. Eesti dokumentides räägitakse tööpuudusega võitlemisest ja tööturu kujundamisest, vähem pööratakse tähelepanu uute töökohtade loomisele jt parandavaile meetmeile.

Tööhõivepoliitika valdkonnas mainib sotsiaalpoliitika valge raamat 73 indikaatorit, keskendudes enam tööhõive arendamisele ja tööturu kujundamisele. Eesti arengukavadest käsitleb tööhõivepoliitika valdkonda pms töösektori arengukava, mis nimetab valdkonna indikaatoreid 49 korral. Analüüsidest töösektori arengukava ning võrreldes seda sotsiaalpoliitika valge raamatuga, võib öelda, et Eesti arengukava kajastab küllalt hästi EL-i sotsiaalpoliitilist diskursust. Eesti arengukavas on pööratud tähelepanu tööhõive arendamisele (12 indikaatorit), ettevõtluse soodustamisele (4 indikaatorit) ja kohanemise toetamisele (1 indikaator), mis on EL-i tööhõivepoliitika aluspõhimõtted. Samuti leiab kajastamist tööturu ja tööpuuduse problemaatika (vastavalt 10 ja 12 indikaatorit).

Tulevik spetsialistide käes

Eesti tegevuskavade analüüsimisel selgus, et nende diskursus küll läheneb EL-i sotsiaalpoliitika diskursusele, kuid ei kajasta dokumentide eesmärki. Vabariigi Valitsuse tegevuskavad on EL-i *acquis'* harmoneerimise strateegiline plaan, ning vastavad kategooriad on ka esindatud. Samas ilmneb Eesti konkreetsetes harmoneerimiskavades, et ta on teadvustanud ka liidu laiemaid eesmärke. On positiivne, et EL-iga ühinemisel on Eesti teadvustanud liidu laiemaid eesmärke, kuigi tegevuskavad on eelkõige tehnilised abidokumendid, mis konkreetsete tegevusjuhiste kaudu määravad *acquis'* harmoneerimise plaani.

Eesti arengukavade eesmärk on sotsiaalpoliitika valdkondade kujundamine. Võib eeldada, et Vabariigi Valitsuse otsuse tõttu ühineda EL-iga leiavad Eesti üldistes arengukavades kajastamist ka liidu piires tunnustatud üldeesmärgid. Uurimuse tulemustest võib järeldada, et Eesti arengukavad näevad küll vajadust toetavate tegurite järele eesmärkide saavutamisel,

kuid EL-i hinnatud laiemaid eesmärke pole veel teadvustatud ja tunnustatud. Käesolevas töös analüüsitavad arengukavad laskuvad aga pigem eriala üksikasjadesse ning veel pole näha laiemate eesmärkide püstitamist.

Töötades välja Eesti sotsiaalpoliitikat, on tarvis teadvustada laiemat eesmärgiseadmise vajadust ning EL-iga liitumise kontekstis tunda ka liidu laiemaid eesmärke. Seega on tulevik antud valdkonna spetsialistide käes, kes peavad tundma hästi nii Eesti kui ka EL-i sotsiaalpoliitika kujundamise põhimõtteid. Lõpliku otsuse teeb aga rahvas.

Kasutatud kirjandus

A-medium-term Social Action Programme 1995-97. – European Commission. COM(95) 134.

Amsterdami leping. Konsolideeritud lepingud (1998). Tallinn: Eesti Õigustõlke Keskus.

Community Social Policy. Current Status 1 January 1996. European Commission.

Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning Eesti Vabariigi vaheline assotsieerumisleping (Euroopa leping) (1995). – Riigi Teataja II, 22, 120.

European Social Policy – a Way forward for the Union. A White Paper (1994).

Lepinguraamat: Euroopa Liidu leping. Euroopa Ühenduse asutamisleping. Liitmisleping. Ühtne Euroopa akt (1997). Tallinn: Eesti Õigustõlke Keskus.

Padraig, F. (1998). Kõne Rahvusraamatukogus 19. märtsil